

ANALIZA CONCEPTULUI DEZVOLTĂRII DURABILE ÎN CONDIȚII DE INSTABILITATE ECONOMICĂ

ELVIRA NICA¹, CORNELIU GUȚU²,
LINA GEORGIANA PROFIROIU³, ROXANA SÂRBU⁴

Abstract

The world is faced with challenges in all three dimensions of sustainable development—economic, social and environmental. More than 1 billion people are still living in extreme poverty and income inequality within and among many countries has been rising; at the same time, unsustainable consumption and production patterns have resulted in huge economic and social costs and may endanger life on the planet. Achieving sustainable development will require global actions to deliver on the legitimate aspiration towards further economic and social progress, requiring growth and employment, and at the same time strengthening environmental protection. Sustainable development will need to be inclusive and take special care of the needs of the poorest and most vulnerable. Strategies need to be ambitious, action-oriented and collaborative, and to adapt to different levels of development.

Key words: *deindustrialisation, instability, strategies, sustainable development.*

JEL CLASIFICATION: O1, Q5.

1. INTRODUCERE

Conceptul de „dezvoltare durabilă” desemnează totalitatea formelor și metodelor de dezvoltare socio-economică, al caror fundament îl reprezintă în primul rând asigurarea unui echilibru între sistemele socio-economice și elementele capitalului natural.

Dezvoltarea durabilă urmărește și încearcă să găsească un cadru teoretic stabil pentru luarea deciziilor în orice situație în care se regăsește un raport de tipul om/mediu, fie că e vorba de mediu înconjurător, economic sau social.

Dezvoltarea durabilă a devenit un obiectiv și al Uniunii europene, începând cu 1997, când a fost inclus în Tratatul de la Maastricht, iar în 2001 la summit-ul de la Goetheborg a fost adoptată Strategia de Dezvoltare Durabilă a UE, careia i-a fost adăugată o dimensiune externă la Barcelona în 2002.

Criza financiară din 2008 a stabilit neajunsurile în regulile de care avem nevoie pentru o economie globală stabilă și prosperă. În anul 2017, creșterea economică globală s-a apropiat de pragul de 3%, cea mai mare rată din anul 2011. După cum demonstrează situația economică și perspectivele mondiale 2018, condițiile macroeconomice actuale oferă factorilor de decizie posibilitatea de a aborda unele dintre problemele sistemice adânc înrădăcinate și gândirea pe termen scurt care continuă să împiedică progresul către obiectivele de dezvoltare durabilă.

Reorientarea politicii de abordare a acestor motoare mai fundamentale ale creșterii și sustenabilității poate susține un cerc virtuos. Investițiile în domenii precum educația, sănătatea, rezistența la schimbările climatice și construirea incluziunii financiare și digitale, susțin creșterea economică și crearea de locuri de muncă pe termen scurt și promovează dezvoltarea durabilă pe termen lung.

2. CARACTERISTICILE DEZVOLTĂRII DURABILE

Strategiile de dezvoltare durabilă evidențiază interdependența între local și global, între țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare, accentuând necesitatea cooperării în cadrul și între sectoarele economic, social și de mediu. Dezvoltarea durabilă a comunităților are ca obiective majore protejarea mediului, eradicarea sărăciei, îmbunătățirea calității vieții, dezvoltarea și menținerea unei economii locale viabile și eficiente. O comunitate durabilă apreciază și promovează ecosistemele sănătoase, utilizează eficient resursele, dezvoltă și asigură o economie locală viabilă.

¹ Prof.univ. dr., ASE București, elvira.nica@ase.ro

² Conf. Cercetător, ASEM, Chișinău, cgotu@mail.com

³ Prof.univ.dr, ASE București, alina_profiroiu@yahoo.com

⁴ Prof.univ.dr., ASE Bucurșt, sarbu.roxana@ase.ro

Comunitatea durabilă are o viziune asupra dezvoltării susținută și promovată de toate sectoarele comunității, asociațiile civice, autoritățile locale, organizațiile religioase, tineri etc.

Politica actuală a Uniunii europene se concentrează pe dezvoltarea durabilă a societății din toate punctele de vedere. Sustenabilitatea reprezintă un obiectiv central al politicii Uniunii Europene, așadar prin integrarea în Uniunea Europeană, România adoptă automat acest obiectiv. Aceasta nu înseamnă că Uniunea Europeană ne furnizează și un pilot automat pentru dezvoltarea durabilă. Guvernul României, prin resursele uriașe pe care le gestionează, este singurul centru național credibil al managementului dezvoltării durabile a României.

2.1. Dezvoltarea durabilă în România

Pentru România, ca stat membru al Uniunii Europene, dezvoltarea durabilă nu este una dintre opțiunile posibile, ci singura perspectivă rațională a devenirii naționale, având ca rezultat statornicirea unei noi paradigme de dezvoltare prin confluența factorilor economici, sociali și de mediu.

Pentru realizarea unei dezvoltări durabile a economiei românești se impune realizarea unui comerț economic durabil, unei agriculturi durabile, consum și utilizare de energie regenerabilă durabile și turism durabil și sustenabil.

Se pornește de la premisa că realizarea unei dezvoltări accelerate pe termen mediu și lung în toate cele trei componente esențiale (economică, socială și de mediu) nu este doar una dintre opțiunile posibile, ci reprezintă condiția esențială pentru reducerea treptată, într-un orizont de timp cât mai scurt posibil, a decalajelor care separă încă România de nivelul mediu al UE în privința calității vieții și pentru asigurarea unei coeziuni reale, atât la nivel național, cât și în cadrul mai larg al Uniunii europene.

Evoluția economică a României din ultimii ani, cu o rată medie anuală de creștere medie a produsului intern brut de peste 6%, față de un ritm de sub 2% în UE-25, demonstrează că realizarea acestui obiectiv este posibilă. Intrarea pe Piața Unică a Uniunii Europene, îmbunătățirea mediului de afaceri și a cadrului concurențial, consolidarea sectorului privat, creșterea ratei și calității investițiilor sunt factori încurajatori, care favorizează continuarea acestui proces.

În condițiile extinderii liberei circulații de bunuri și servicii și a efectelor globalizării, competitivitatea și eco-eficiența vor reprezenta factori determinanți ai sustenabilității creșterii economice. Asigurarea performanței pe termen mediu și lung a economiei românești impune, prin urmare, adoptarea de instrumente eficiente de politică economică, care să permită gestionarea și valorificarea substanțial îmbunătățită a potențialului existent în anumite domenii-cheie, care determină dezvoltarea durabilă într-un cadru concurențial.

Principalele obiective pe termen mediu, stabilite în domeniul economic prin documentele programatice naționale, în conformitate cu țintele prevăzute în Strategia Lisabona revizuită, în Liniile Directoare Generale de Politică economică și în Pactul de Stabilitate și Creștere al Uniunii europene, sunt:

- Menținerea stabilității macroeconomice, continuarea procesului de dezinflație și limitarea deficitului de cont curent;
- Îmbunătățirea predictibilității și performanțelor politicii fiscale, inclusiv atragerea și utilizarea eficientă a fondurilor europene nerambursabile;
- Continuarea și adâncirea reformelor structurale și furnizarea de servicii îmbunătățite de sănătate, educație, formare profesională, cercetare și dezvoltare, precum și continuarea reformelor necesare pentru a spori nivelul de responsabilizare și de eficiență;
- Asigurarea sustenabilității finanțelor publice pe termen lung;
- Îmbunătățirea mediului de afaceri, promovarea culturii antreprenoriale, creșterea flexibilității și participării pe piața muncii și o dezvoltare regională armonioasă;
- Reforma administrației publice.

O condiție esențială pentru îndeplinirea obiectivelor dezvoltării durabile este implementarea unei combinații adecvate de politici macroeconomice coerente, prin care să se asigure sustenabilitatea resurselor materiale și energetice folosite pentru creșterea economică, finanțarea inves-

țițiilor strict necesare pentru modernizarea și creșterea competitivității sectoarelor productive și de servicii, precum și a infrastructurilor, calificarea și perfecționarea continuă a forței de muncă în acord cu cerințele progresului tehnic și tehnologic

Din analiza evoluției din ultimii ani a industriei prelucrătoare din România a rezultat, de exemplu, că în sectoarele energo și material-intensive (metalurgie, prelucrarea țițeiului, substanțe și produse chimice, materiale de construcție), care, în plus, sunt poluante și reprezintă 25% din totalul producției, se constată tendința de reducere a productivității resurselor ca urmare a creșterii consumului intermediar. Comparativ cu anii 2008-2015, în 2016 consumul total de resurse în industria metalurgică a crescut cu peste 48%, în timp ce valoarea adăugată s-a redus cu 2,6%. În industria de prelucrare a țițeiului, la o creștere cu 12,4% a valorii adăugate, consumul de resurse s-a majorat cu peste 50%.

3. DEZINDUSTRIALIZAREA ȘI IMPACTUL ASUPRA DEZVOLTĂRII DURABILE

Creșterea investițiilor se datorează, în principal, extinderii în două categorii financiare: finanțarea activelor și a capacității reduse distribuite. Europa rămâne cel mai mare investitor (102 miliarde dolari), urmat de China (52,5 miliarde dolari) și Statele Unite (50,9 miliarde de dolari). Creșterea investițiilor a fost deosebit de puternică în Statele Unite, unde s-au încheiat la sfârșitul anului 2016 sau începutul anului 2017 mai multe programe de stimulare (programul Federal de garantare a împrumuturilor, programul de finanțare a trezoreriei americane, Creditul fiscal pentru producție).

Țări din Uniunea Europeană au pregătit strategii sau planuri oficiale; dintre acestea, Franța, Luxemburg, Olanda, Suedia și Regatul Unit au formulat strategii relativ devreme, iar unele (de exemplu, Regatul Unit) și-au revizuit strategiile. Austria, Republica Cehă, Danemarca, Germania, Grecia, Islanda, Irlanda, Italia, Coreea, Noua Zeelandă, Norvegia, Polonia, Portugalia și Republica Slovacă au pregătit mai recent primele lor strategii naționale.

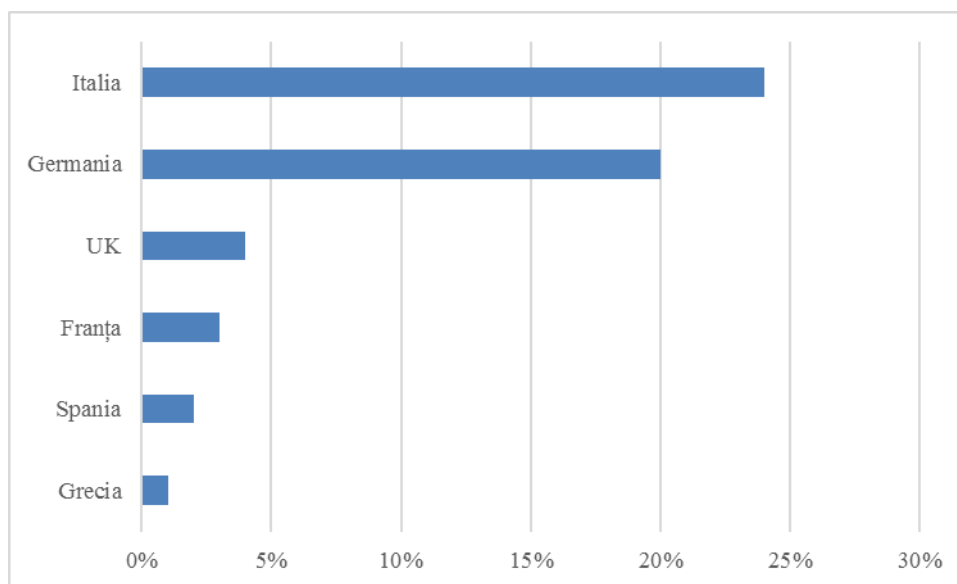

Figura 1. Investiții mici ale unor țări din Uniunea Europeană, care utilizează o industrie verde
Sursa: OECD

În 2001, Uniunea europeană a elaborat o strategie de dezvoltare durabilă pentru țările sale membre (revizuită în 2010), în timp ce în 2009 a fost revizuită Strategia Nordică pentru Dezvoltare Durabilă (Danemarca, Finlanda, Islanda, Norvegia și Suedia).

În țările federale, cum ar fi Belgia și Canada, este mai dificil să se dezvolte o strategie națională cuprinzătoare. În Belgia, guvernul federal a adoptat o strategie de dezvoltare durabilă și se află în prezent în curs de elaborare a unei strategii naționale împreună cu guvernele regiunilor și

comunităților. Canada a adoptat o abordare descentralizată, în care 28 de departamente și agenții federale au enumerat strategii de dezvoltare durabilă și acum formulează un plan național general.

Elementul social este dimensiunea cea mai puțin integrată în strategiile naționale. Întrucât acestea includ adesea obiective sociale, uneori cu indicatori, obiectivele sociale sunt în general enumerate alături de alte obiective și rareori se integrează într-o strategie cuprinzătoare. există, de asemenea, diferențe mari între țări în ceea ce privește interpretarea acestei noțiuni- de la accentul pe consecințele asupra sănătății ale politicilor de mediu, la preocupările privind minoritățile etnice și la echilibrul între femei și bărbați, la considerente mai ample privind calitatea vieții, consumul durabil și relațiile sociale.

Unele țări au extins considerațiile sociale de la sfera internă la cea internațională, astfel că Norvegia numără printre obiectivele sale de sustenabilitate socială necesitatea de a spori asistența pentru dezvoltare și importurile din țările în curs de dezvoltare. Strategia națională a Portugaliei include orientări pentru consolidarea cooperării pentru dezvoltare, în special cu țările vorbitoare de limbă portugheză, și deplasarea spre obiectivul de a aloca 0,7% din PIB ajutorului oficial pentru dezvoltare. Uniunea europeană- Strategia Uniunii europene pentru Dezvoltare Durabilă a stabilit că toate propunerile legislative majore ar trebui să facă obiectul evaluărilor privind durabilitatea, ceea ce înseamnă o evaluare a beneficiilor potențiale din punct de vedere economic, de mediu și social și a costurilor de acțiune sau de lipsă de acțiune atât în interiorul cât și în afara UE.

3.1. Strategii pentru a face față fenomenului de dezindustrializare

Reducerea ponderii industriei în întreaga economie națională, generată de cauzele menționate mai sus, se înscrie într-un proces logic de dezvoltare economică, în care ponderea centrală se deplasează rapid sau lent din sectorul primar sau secundar în sectorul terțiar. Reducerea impozitelor și a subvențiilor pentru stimularea acțiunilor de modernizare și inovare, fixarea ratei dobânzii și a ratei de schimb în favoarea sectorului industrial, controlul importurilor etc. sunt printre măsurile recomandate de susținătorii primului răspuns.

Crearea unui mediu de afaceri favorabil, stimulând ajustările structurale la nivelul întreprinderilor și al sectoarelor industriale este, în viziunea unei importante categorii de susținători, singura măsură capabilă să ușureze procesele naturale de schimbare și adaptare, respectiv procese capabile să asigure un echilibru organic în economie, indispensabilă pentru încurajarea dezvoltării sale și sporirea competitivității acesteia. Într-un astfel de mediu, întreprinderile care au o strategie competitivă și un potențial de adaptare ridicat se pot dezvolta chiar și în industriile aflate în declin, contribuind la încetarea restricțiilor industriilor respective și redimensionându-le pentru a deveni competitive.

Aplicarea unui amestec al strategiilor prezentate este justificată de faptul că, pe parcursul procesului de reformă, anumite sectoare industriale au menținut sau au obținut avantaje competitive semnificative care au prefigurat perspectivele de dezvoltare promițătoare și, prin urmare, pot fi lăsate pe seama domeniului forțelor de pe piață.

Pe de altă parte, însă, există sectoare industriale care prezintă un interes deosebit pentru economia națională (sectoare strategice sau sensibile), care, în ciuda situației precare actuale, au într-adevăr avantaje competitive potențiale, făcând necesară aplicarea unei reindustrializări.

4. CONCLUZII

Având în vedere aceste considerente, datorită unei strategii de dezvoltare economică și socială îndreptată în mod judicios și printr-o politică industrială adecvată, România are șansa de a orienta procesul de reindustrializare în conformitate cu cerințele economiei bazate pe cunoaștere, transformând dificultățile generate de criza economică în oportunități care pot fi valorificate, astfel încât acestea să împărtășească cu atributele activității industriale modernitatea, eficiența superioară și competitivitatea ridicată.

Următoarele coordonate pe care trebuie să le urmeze procesul de reindustrializare românească sunt sancționate de experiența mondială, în primul rând de cea a țărilor dezvoltate, care oferă numeroase exemple de succes, asigurate prin aplicarea strategiilor și politicilor în conformitate cu

imperativele societății bazate pe cunoaștere și creșterea competitivității activităților economice, în contextul globalizării:

- să se decidă pe o bază consensuală largă asupra unei strategii de dezvoltare economică și socială pe termen lung, care ar trebui aplicată și urmată în mod consecvent, indiferent de ciclurile electorale;
- să se decidă o politică industrială cu participarea largă a specialiștilor, de fapt un amestec de politici active și neutre, capabile să stimuleze sectoarele industriale specifice societății bazate pe cunoaștere;
- să reinstituească potențialul național de cercetare, dezvoltare și inovare;
- să restabilească funcția de cercetare-dezvoltare în cadrul marilor întreprinderi industriale;
- să destabilizeze și să reducă birocrăția, în conformitate cu tendințele europene;

Realizarea cu succes a obiectivului de re-industrializare a României, în conformitate cu un model de economie competitivă, capabilă să producă o valoare adăugată substanțială, specifică economiei bazate pe cunoaștere, este condiționată atât de potențialul firmelor de a se restructura, de a-și flexibiliza și de a-și desfășura activitatea mai eficient și de capacitatea guvernului de a înființa și de a asigura funcționalitatea generală a cadrului, indispensabilă pentru atingerea unui astfel de obiectiv ambițios, complex și dificil.

BIBLIOGRAFIE:

1. Băltărețu A., (2007), *Ecoturism și dezvoltare durabilă*, Editura Prouniversitaria, București
2. Bran F., (2002), *Componenta ecologică a deciziilor de dezvoltare economică : studiu de caz (silvicultura și turism)*, Editura ASE, București
3. Bran F., (2000), *Probleme ecologice și riscuri economice*, Editura ASE, București
4. Bran F., Rojanschi V., (2004), *Elemente de economie și managementul mediului*, Editura Economică, București
5. Bran, F., Căndea, M., Cîmpoieru, I., (2006), *Organizarea, amenajarea și dezvoltarea durabilă a spațiului geografic*, Editura Universitară, București
6. Caracota, D., (2004), *Dimensiunile contemporane ale dezvoltării durabile și competitive*, Editura ASE, București
7. Constantinescu M., Dragan, I., (1974), *Urban Growth Processes in Romania*, Editura Meridiana, București
8. Goodland, R., Ledec, G., (1987), *Environmental management in Sustainable Economic Development*, International Association of Impact Assessment
9. Munasinghe, M., (1993), *Environmental Economics and Sustainable Development*, World Bank environment Paper 3, The World Bank Washington DC